

সেউজ সাৰ এজ'লাৰ (পুনী) উৎপাদন
পদ্ধতি আৰু কৃষিত ইয়াৰ ব্যৱহাৰ

শ্ৰীমতী সীমা ভাগৱতী

ড° মৃগাল শইকীয়া

শ্ৰী চন্দন কুমাৰ ডেকা

শ্ৰীমতী অঞ্জুমালা ডেকা

শ্ৰী দিপক গোস্বামী

কৃষি বিজ্ঞান কেন্দ্ৰ
অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়
চিলঙনী, নগাঁও, অসম

সেউজবিপ্লৱৰ সূচনা হোৱাৰ পাছৰে পৰা কৃষকসকলে কৃষিভূমিত অধিক হাৰত বাসায়নিক সাৰ প্ৰয়োগ কৰাৰ ফলত মাটিৰ স্বাস্থ্যৰ অৱনতি হোৱাৰ লগতে প্ৰকৃতিৰ ভাৰাসাম্যতাও নষ্ট হৈছে। এই সমস্যাৰ পৰা উদ্ধাৰ পাবলৈ বৰ্তমান জৈৱিক পদ্ধতিৰে কৃষি কাৰ্য কৰাৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে। এই জৈৱ কৃষি পদ্ধতিত ব্যৱহাৰ কৰা বিভিন্ন সাৰৰ ভিতৰত সেউজীয়া সাৰো এবিধ। এজ'লা বা পুণী (মজলীয়া আকাৰৰ ঢেকীয়াপাতৰ দৰে খাজ কটা ঘূৰণীয়া, সেউজীয়া ৰঙৰ, অসমৰ দ' ঠাইত, খাল, বিল, পুখুৰী আদিত পোৱা যায়) এবিধ অতি উত্তম জৈৱিক সেউজ সাৰ। এজ'লাই পাতৰ তলফালে থকা নীলা, সেউজীয়া শেলাই "এনাবিনা এজ'লি"ৰ সহায়ত বায়ুমণ্ডলৰ পৰা নাইট্ৰ'জেন আহৰণ কৰি স্থিতিকৰণ কৰে। উল্লেখযোগ্য যে এজ'লাই একোটা ধান খেতিৰ কৃষিকালত প্ৰতি বিঘা কৃষিভূমিত প্ৰায় ৪-৮ কিঃগ্ৰাঃ নাইট্ৰ'জেন (১৭ কিঃগ্ৰাঃ ইউৰিয়া সাৰ) আৰু বছৰটোত প্ৰায় ৪০ কিঃগ্ৰাঃ নাইট্ৰ'জেন সাৰ (প্ৰায় ৮৭ কিঃগ্ৰাঃ ইউৰিয়া সাৰ) বায়ুমণ্ডলৰ পৰা সংগৃহীত কৰিব পাৰে।

এতিয়ালৈকে চিনাক্ত কৰা ৭ বিধ বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ এজ'লাৰ ভিতৰত *এজ'লা কেৰ'লিনিয়েনা* প্ৰজাতিবিধ আনবোৰ প্ৰজাতিতকৈ উন্নত আৰু বছৰজুৰি সমগ্ৰ উত্তৰ-পূব ভাৰততে উৎপাদন কৰিব পাৰি। এই এজ'লা কেৰ'লিনিয়েনাৰ উল্লেখযোগ্য গুণসমূহ :

- ১) এইবিধ এজ'লাই ১৫-২০ দিনৰ ভিতৰত ৮-১০ বাৰ বংশ বিস্তাৰ কৰিব পাৰে।
- ২) এইবিধৰ নাইট্ৰ'জেন সংস্থাপন কৰাৰ ক্ষমতাও বেছি (প্ৰতিদিনে প্ৰতি বিঘাত প্ৰায় ১.০-১.২ কিঃগ্ৰাঃ ইউৰিয়া সাৰৰ সমান)।
- ৩) ইয়াত শস্যৰ পোষক মৌল বেছি পৰিমাণে থাকে যেনে - ৪-৬ শতাংশ নাইট্ৰ'জেন, ০.৬৯ শতাংশ ফছফৰাছ, ৪ শতাংশ পটাছ, ০.৭৫ শতাংশ কেলছিয়াম, ০.৫০ শতাংশ মেগনেছিয়াম আৰু ০.৬০ শতাংশ লৌহ পদাৰ্থ পোৱা যায়।
- ৪) এইবিধৰ পোক-পৰুৱা আৰু বেমাৰৰ প্ৰতিৰোধ ক্ষমতা অধিক।
- ৫) ইয়াত যথেষ্ট প্ৰ'টিন থকা বাবে ইয়াক মাছ আৰু পশু খাদ্য হিচাপেও

ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি।

এজ'লাৰ উৎপাদন পদ্ধতি :

কম খৰচি অথচ অধিক বংশবিস্তাৰৰ দ্বাৰা অধিক উৎপাদনক্ষম এক উৎপাদন পদ্ধতিৰ বিষয়ে তলত আলোচনা কৰা হ'ল :

- ১) প্ৰথমে দুই মিটাৰ দীঘল, ২ মিটাৰ বহল আৰু ২০ ছে:মি: দ' এটা গাঁত খান্দিব লাগে।
- ২) এই গাঁতবোৰ পলিথিনেৰে ঢাকি চাৰিওফালৰ কাষবোৰ ওখ কৰি বোকাৰে লেপি দিব লাগে।
- ৩) গাঁতত ৮-১০ ছে:মি: পানী ভৰাই তাত চুপাৰ ফচফেট, মিউৰেট অৱ পটাছ আৰু জিংক চালফেট প্ৰতিবিধৰে ১০ গ্ৰামকৈ আৰু শুকান গোঁৱৰৰ গুড়ি ২০০ গ্ৰাম প্ৰতিটো গাঁতত প্ৰয়োগ কৰি পানীৰ লগত ভালদৰে মিহলাই ল'ব লাগে।
- ৪) তাৰ পাছত ৩০০-৪০০ গ্ৰাম সজীৱ এজ'লা প্ৰতি গাঁতত এৰি দিব লাগে।
- ৫) এজ'লাক পোক-পৰুৱাৰ আক্ৰমণৰ পৰা বক্ষণাবেক্ষণ দিবলৈ কীটনাশক দৰৱ ফুৰাডন ৩ জি প্ৰতি বগমিটাৰত ২-৩ গ্ৰামকৈ প্ৰয়োগ কৰা আৱশ্যক।
- ৬) ১৫-২০ দিনৰ ভিতৰত প্ৰয়োগ কৰা এজ'লাখিনি ৮-১০ গুণলৈ বৃদ্ধি পাব।
- ৭) একেৰাহে সতেজ এজ'লা উৎপাদন কৰি থাকিবলৈ হ'লে ১০-১৫ টা ওপৰত উল্লেখ কৰা ধৰণৰ গাঁত কৰি ল'ব লাগে।
- ৮) এজ'লা খেতি পথাৰত প্ৰয়োগ কৰাৰ আগতে এক গ্ৰাম ফুৰাডন প্ৰতি কেজি এজ'লা হিচাপত মিহলাই পলিথিনেৰে দুই ঘণ্টা সময় ঢাকি ৰাখিব লাগে।

এজ'লাৰ প্ৰয়োগ পদ্ধতি :

অসম তথা উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত এজ'লাক ধানখেতিৰ লগত inetcrop হিচাপে কৰা হয়। এই পদ্ধতিত ৰোৱাতলীত ধানৰ কঠীয়া ৰোৱাৰ আগতে প্ৰতি

বিঘাত ৬০-৭০ কিঃগাঃ এজ'লা সিঁচি ল'লে ১৫ দিন মানৰ ভিতৰত গোটেই পথাৰ এজ'লাৰে ছাটি ধৰিব। এনে অৱস্থাত পানী খুলি হালবাই মাটিৰ লগত মিহলাই দিব লাগে। পানী খুলি দিওঁতে এজ'লা ওলাই যাব নোৱাৰাকৈ বাঁহৰ কামি এডাল দি দিব লাগে।

ধান ৰোৱাৰ ৭-১০ দিনৰ পাছতো পানী আৱদ্ধ কৰি ৰাখি বিঘাই প্ৰতি আগৰদৰেই এজ'লা প্ৰয়োগ কৰিব লাগে। ৩-৪ সপ্তাহৰ ভিতৰত যেতিয়া এজ'লাই গোটেই পথাৰ ছাটি ধৰিব তেতিয়া পানী খুলি দিলে এজ'লাখিনি বোকা মাটিৰ উপৰিভাগত পৰি ৰ'ব আৰু তেতিয়া বন নিৰোৱা যন্ত্ৰ চলাই, হাতেৰে পিটিকি বা ভৰিৰে গছকি বোকাত এজ'লাবোৰ সুমুৱাই দিব লাগে। তাৰ পাছত ৭-৮ সপ্তাহৰ ভিতৰত দ্বিতীয় বাৰৰ বাবে এজ'লাখিনি পুনৰ মাটিত মিহলি কৰি দিব লাগে। এনেদৰে দুবাৰ এজ'লাখিনি মাটিত মিহলাই দিলে প্ৰতি বিঘাত ২০-৩০ কুইণ্টল এজ'লা যোগান ধৰা হ'ব আৰু ই প্ৰতি শস্যকালত প্ৰায় ৯-১৭ কিঃগাঃ ইউৰিয়া সাৰ যোগান ধৰাৰ সমান হ'ব।

এইদৰে প্ৰয়োগ কৰা এজ'লাৰ পৰা শস্যৰ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ লগতে মাটিৰ উৰ্বৰতা শক্তি বৃদ্ধি কৰিব আৰু মাটিৰ গঠন পক্ৰিয়াতো সহায়ক হ'ব, জৈবিক কৃষিৰ বাবে ই এক উত্তম পদ্ধতি। এজ'লাৰ ব্যৱহাৰে বায়ুমণ্ডলৰ ভাৰসম্যতাও অক্ষুণ্ণ ৰখাত সহায়ক হয় বাবে ইয়াৰ ব্যৱহাৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব দি থকা হৈছে।

অধিক তথ্য জানিবৰ বাবে
কৃষি বিজ্ঞান কেন্দ্ৰ, নগাঁৱৰ লগত
যোগাযোগ কৰক।

দুৰভাষ : ০৩৬৭২-২২৫৩৮৪

কৃষি বিজ্ঞান কেন্দ্ৰ, নগাঁও দ্বাৰা প্ৰস্তুত আৰু কাৰ্য্যসূচী সমন্বয়ক, কৃষি বিজ্ঞান
কেন্দ্ৰ, নগাঁৱৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত।